

Projekts „Soli tuvāk: Kopienas vienotā atbilde uz vardarbības pret sievietēm gadījumiem”

(Nr.JUST/2015/RDAP/AG/MULT/9830)

Ziņojums par fokusgrupu interviju rezultātiem ar cietušajām no vardarbības

Šī publikācija ir veidota ar Eiropas Savienības programmas „Tiesības, vienlīdzība un pilsonība” finansiālu atbalstu. Par publikācijas saturu atbild biedrība „Centrs MARTA”, un tas neatspoguļo Eiropas Komisijas viedokli.

Ar Eiropas Savienības programmas „Tiesības, vienlīdzība un pilsonība” finansiālu atbalstu tiek ieviests projekts “Soli tuvāk: Kopienas vienotā atbilde uz vardarbības pret sievietēm gadījumiem” (turpmāk – projekts), kuru īsteno Labklājības ministrija sadarbībā ar biedrību „Centrs MARTA” (turpmāk – „Centrs MARTA”), Valsts policiju, kā arī Tieslietu ministriju un Latvijas Lauku ģimenes ārstu asociāciju.

Projekta mērķi ir:

- ✓ No cietušajām noskaidrot tos faktoros, kas iedrošina ziņot, un viņu vīziju par nepieciešamajām intervencēm;
- ✓ Izstrādāt, pārbaudīt un ieviest multisektorālu un uz cietušo vērstu institucionālu sadarbības modeli vardarbības pret sievieti gadījumos – Kopienas vienoto atbildi (turpmāk – KVA);
- ✓ Institucionalizēt profesionāļu, kas saskaras vai varētu saskarties ar sievietēm, kas cietušas no vardarbības, zināšanas un prasmes, piedāvājot tiem atbilstošus instrumentus (riska novērtēšana un vadlīnijas), lai rīkotos efektīvi un ņemtu vērā upuru vajadzības;
- ✓ Nodrošināt, ka KVA modelis ir piemērots replicēšanai citās kopienās (piemēram, pašvaldībās) visā Latvijā;
- ✓ Informēt sabiedrību, izglītojot un iesaistot reģionālos medijus, kā arī izstrādājot un izplatot informatīvos materiālus.

„Centra MARTA” uzdevums ir nodrošināt, lai cietušā perspektīva caurvītos visās projekta aktivitātēs un starpinstitucionālais sadarbības modelis tiktu veidots, ņemot vērā cietušā perspektīvu. Lai to nodrošinātu, „Centrs MARTA” 2017.gada martā un aprīlī organizēja 3 fokusgrupu intervijas un noskaidroja, kā šobrīd notiek atbildīgo institūciju intervence sieviešu redzējumā. Tika uzrunātas aptuveni 120 dažāda vecuma sievietes no dažādiem reģioniem, kurām ir bijusi pieredze ar tiesībsargājošām institūcijām, lai novērstu vardarbību.

Kopā fokusgrupās piedalījās 24 gan latviski, gan krieviski runājošas sievietes no Rīgas un Latvijas reģioniem: sievietes, kuras bijušas ilgstošas (pat vairāk nekā 20 gadu) vardarbīgās attiecībās vai ne tik ilgstošas vardarbīgās attiecībās, būdamas laulībā vai neregistrētās attiecībās, kā arī sievietes, kuras piedzīvojušas vajāšanu un izsekošanu. Šai ziņojumā izmantotie sieviešu citāti atspoguļo vispārējo fokusgrupu dalībnieku pausto. Tomēr šī ziņojuma rezultāti nevar tikt vispārināti attiecībā uz visu Latvijas sabiedrību.

Visas uzrunātās ir saukušas policiju, vai arī to ir darījuši viņu tuvinieki un visām ir bijusi pieredze ar 2014.gadā ieviesto mehānismu pret vardarbību - nošķiršanu vai pagaidu aizsardzību. Un, lai arī bija sievietes, kurām bijusi ilgstoša vardarbības pieredze, institūciju rīcības apskats bija vērsts uz periodu kopš aizsardzības mehānismu pret vardarbību ieviešanas, proti, trīs gadu periods.

Fokusgrupā saruna notika trīs daļās, vispirms noskaidrojot policijas rīcību uz izsaukumu, tiesas rīcību, kad sievietes sniedz prasību par pagaidu aizsardzības piemērošanu, kā arī policijas rīcība, lai īstenotu tiesas piemērotos lēmumus par pagaidu aizsardzību. Vienlaicīgi sievietes tika aicinātas pastāstīt, kādu rīcību viņas sagaida no tiesībsargājošo iestāžu puses.

POLICIJAS RĪCĪBA UZ IZSAUKUMU

Sarunā par policijas rīcību tika noskaidroti vairāki policijas rīcības aspekti.

Tika jautāts, cik sievietes sauca policiju, lai pārtrauktu vardarbību, vai sauca, vai nesauca, un cik bieži.

Visām sievietēm bija pieredze ar policijas izsaukšanu, taču viņas atzina, ka bieži pacieta vardarbību, jo neuzskatīja, ka policijas izsaukšana ko atrisinās. Bieži pēc pirmās saskarsmes ar policiju sievietes izlēma pēc iespējas policiju neapgrūtināt, to ilustrē vairāku sieviešu teiktais:

"Kad vardarbība notika, es varbūt sauca divas reizes policiju. Bet, ņemot vērā policijas attieksmi, pēc tam man zuda vēlme to darīt..."

"...Policija atbrauca, tiesas lēmums nekāds nav, iemesla viņu sabārt praktiski arī nav. Un kas notiks pēc tam, kad policija aizbrauks un tās durvis aizvērsies. Līdz ar to ļoti rūpīgi apdomāsi, vai saukt vai nesaukt. Vai tas neradīs vēl trakākas lietas."

"Brauc virsū ar mašīnu vai piedraud, vai vēl kaut ko, bet tu apzinies to, ka kamēr tu ... izsauksi... atbrauks policija, tu to nepacietīsi, tu atradīsi, kur aizbēgt..."

"Un arī pa nakti, piemēram, kad viņš ārdās, un es pa nakti izeju ar mazo ārā, vot, kur man iet? Es reāli nogaidu, kamēr viņš aiziet un eju atpakaļ, jo es jau nezinu, ne kur man braukt, ne kur man iet, ja man nav, kur aiziet."

Tomēr situācijās, kad bija tūlītēji draudi savai vai bērnu dzīvībai, policija tika saukta, vai arī policiju izsauca bērns, radnieki vai kaimiņi, ja māte to vairs nevarēja izdarīt:

"Viņš atnāca viesos, viņam sākās histērija, greizsirdība, viņš man iesita tā, ka dēļs izlēca un izsauca policiju... Mani atdzīvināja kaimiņi. Manam bērnam bija histērija. Atbrauca policija."

Bija gadījumi, kad sievietes saukušas policiju vairākkārt: lielākoties, esot kopdzīvē ar vardarbīgo vīrieti, vai tad, kad viņas tiek vajātas pēc tiesas lēmuma par pagaidu aizsardzību pret vardarbību (turpmāk – PAPV) pieņemšanas. Bijuši gadījumi, kad sievietēm nācies bēgt, lai glābtu savu dzīvību. Viņas skrējušas uz policiju, lūgušas, lai tās darbinieki ierodas mājvietā, jo nav bijušas pārliecinātas par bērna drošību, kas palikuši ar varmāku. Bijušas situācijas, kurās vīrietis atņēmis sievietei telefonu, lai viņa nevarētu sasniegt palīdzību:

“Kad vīram sākās viss šitais... Viņš man atņēma telefonu. Un es nevarēju piezvanīt.”

Un sievietes atzina, ka parasti partneris bija mājās. Bieži sieviete aprēķināja, kur pa to laiku kamēr ierodas policija, varētu ar bērnu paslēpties. (Dažkārt līdz policijas atbraukšanai bijis jāgaida līdz pat divām stundām, un ir bijuši gadījumi, kad policija neieradās pēc trīs reizes pārtraukta zvana saņemšanas, kaut tika nosaukta adrese.) Bija gadījumi, kad policija nereaģēja uz izsaukumu – neatbrauca uz izsaukumu. Bija gadījumi, kad varmāka, apzinoties, ka tiek saukta policija, atstāja mājvietu un vēlāk noliedza, ka tur bijis.

Sarunā noskaidrojām, kur un kā notika cietušās un varmākas iztaujāšana.

Parasti varmāka un upuris tika iztaujāti viens otra klātbūtnē. Bērni tika iztaujāti vardarbīgā vecāka klātbūtnē. Nereti policija, ja nebija būtiski fiziski ievainojumi, pat neiegāja dzīvoklī. Dzīvokļa apskate netika veikta, un policija nav pārliecinājusies, vai ir redzamas fiziskas vardarbības pēdas sievietēm.

Bieži policisti cietušajām vienkārši palūdza aiziet uz iecirkni nākamajā dienā. Protokols bieži uz vietas netika sastādīts.

Sievietes dalījās pieredzē, atklājot, ka policija pat neienāk dzīvoklī, neveic dzīvokļa un viņu ķermeņa apskati, ja nav redzamas asinis.

“Un tagad ar nažiem viņš brūk virsū, un viņi (policisti) man saka – nav iemesla, kamēr nav nekas noticis.”

“.. runājot ar policijas inspektori, viņa arī tieši to paskaidro, ka, kamēr piedodiet, nav upura..”

“Viņiem nav likumīgas tiesības ko darīt ar šo cilvēku tikai uz aizdomu pamata.”

Sievietēm tika jautāts par to, kā policija pārliecinājās par to, ka ir vai nav notikusi vardarbība un ko policists darīja, kā dēļ cietušās uzticējās viņam/ai vai neuzticējās.

Sievietes atzina, ka nereti policijas uzvedība viņām vēl vairāk atņēma drosmi vērsties pēc palīdzības. Viņas tika samierinātas ar varmāku, netika pat piedāvāta nošķiršana, nereti viņām pašām bija jālūdz policija, lai varmāku aizved.

“Viņi (policija) saka – jo biežāk jūs viņa dēļ, priekš viņa sauksiet policiju, jo agresīvāks viņš paliks.”

Bija gadījumi, kad policija teica, lai sievietes dodas uz iecirkni formēt dokumentus.

“Manējā gadījumā bijušais vīrs pats bija policists, tāpēc es arī zinu to policijas virtuves, ja, atslēgvārds šinī visā, lai atbrauktu, ir apdraudēti bērni; ja nav šāda atslēgas vārda, viņi nebrauc. Manā gadījumā, nu, man arī ikdienā nākas saskarties ar administratīvo procesu, tādēļ tās zināšanas ir lielākas, ja. Manā gadījumā viņi nepieņemt iesniegumu nedrīkstēja, jo es uz to uzstāju, pati ierodoties policijas iecirknī, jo nebrauca, viņi nebrauca vienkārši, ja. Un tad es tiku 2 stundas atrunāta no iesnieguma rakstīšanas, atrunāta, jo vīrs policists, ja, man tika skaidrots, kā tas notiks un kādas būs viņam nepatikšanas, ja.”

Viņas atklāja, ka starp vīriešiem policistiem un vīru varmāku bija vērojama solidaritāte.

"Manā gadījumā policija saukta, nu, nezinu, 10 reizes, tu pasēdi, policists vēl parāda viņam vēl ieroci, kā salikt un izjaukt, ja, un viņš atnāk mājās, un viņš reāli nebaidās no tā visa. Tāpatās arī ... viņš nav, nu, neviens viņam nav, nu, jā, no tā visa likuma viņam nav nekādas bijības."

Bieži, kad ieradās policija, varmāka prata radīt līdzsvarota cilvēka iespaidu, pretstatā tam psiholoģiskajam stāvoklim, kādā bija novesta sieviete, radot pretēju iespaidu par to, kas ir īstenais varmāka.

"Bieži vien policijas attieksme, kad viņi ierauga varmāku, ir tāda - nu, ko Jūs, viņš taču inteligents cilvēks, staigā ar ādas portfeli, turklāt vēl ārsts - aptuveni tā."

"Es jutos neērti, jo tu nevari saprast, vai tā ir vīriešu solidaritāte, vai tas ir tāds vienkārši trāpījies paziņa, ja, kas vienkārši, nu – es arī tāpat darītu."

Ir sievietes, kuru pieredze atklāj, ka viņas ar bērnu tiek izliktas no personīgā mājokļa, nevis varmāka.

"Bija gadījums, kad es ar mazu bērnu, viņai toreiz bija trīs mēneši, policija mūs savāca no manām personīgajām mājām, nevis izlika svešu vīrieti no manas dzīvesvietas. Mums bija jāiet prom. Tas īsti nebija pareizi."

Arī, vērsoties policijā draudu gadījumā, sievietes bieži netika uztvertas nopietni:

"Es parādīju īsziņas, viņi (policisti) saka - nekā tieša nav, nu kas Jums tur, sist gribas un viss."

Visas sievietes atzina, ka policisti neuztvēra pret viņām un bērniem vērsto vardarbību par nopietnu problēmu.

Sievietēm jautājām par to, kas no **policijas darbinieku jautātā un darītā viņām likās ļoti svarīgs un viņas domāja, ka labi, ka viņi šo pajautāja vai izdarīja, un ko viņām būtu gribējies, lai pajautā.**

Lai arī izsaukuma brīdī policija pret upuri reti kad izturējās ar cieņu, tomēr vēlāk, sievietēm vērsoties iecirknī, bija sievietes, kas saņēma palīdzību, lai sagatavotu pieteikumu tiesai par pagaidu aizsardzības piešķiršanu, kas rezultējies ar sievietei labvēlīgu tiesas lēmumu.

Tāpat tika minēts šāds piemērs: katreiz, sievietei saucot policiju, tā ierodas un kaut uz 2 diennaktīm aizvāc varmāku. Sieviete stāstīja par to, ka tieši policijas ierašanās pasargāja viņas dzīvību, kaut arī izsaukums tika pārtraukts, sarunā paspējot norādīt tikai adresi. Sievietes atzina, ka vēlētos, lai viņas iztaujā atsevišķi no varmākas un lai policija pati, neprasot cietušā piekrišanu, pieņemtu lēmumu par varmākas nošķiršanu.

Sievietēm tika jautāts par to, vai policija informēja par palīdzības veidiem un par kādiem.

Sievietes atzina, ka policija visos gadījumos, izņemot vienu, neizmantoja iespēju nošķirt varmāku uz astoņām dienām. Vienā gadījumā sievietei kaimiņos dzīvoja žurnāliste, kas zināja, ka policijai ir šādas tiesības, un pati cietusī ar kaimiņienes palīdzību aicināja policiju

piemērot nošķiršanu. Bija atsevišķi policisti iecirkņos, kas cietušajām izstāstīja par PAVP, kad viņas gāja sniegt liecības par notikušo. Bieži sievietēm nebija skaidrs, kā tālāk rīkoties, kas bieži rezultējās ar to, ka sieviete policijā pēc palīdzības vairs nevērsās līdz brīdim, kad varmākas uzvedība atkārtoti apdraudēja viņas vai bērnu dzīvību.

Sievietes stāstīja, ka būtu gribējušas uzzināt par palīdzības iespējām. Daži policisti pastāstīja par „Centru MARTA”, un tad viņas pašas uzmeklēja šo organizāciju. Viņas atzina, ka būtu pateicīgas, ja gadījumos, kad visas palīdzību sniedzošās institūcijas (sociālais dienests, bāriņtiesa, policija) zina un redz, ka sieviete cieš no vardarbības un ka vietējā kopiena jau cieš no varmākas destruktīvās uzvedības, tomēr negaidītu sievietes rīcību un, apzinoties viņas sarežģīto situāciju un ievainojamību, vērstos pret varmāku, nošķirtu no cietušā un piedāvātu palīdzības iespējas.

Sievietēm arī tika jautāts, kur viņas gribētu, lai paliek viņu bērni, ja sievietei pēc vardarbības gadījuma un policijas ierašanās nepieciešams braukt uz slimnīcu (vai nu ārstēšanās, vai arī miesas bojājumu pārbaudes nolūkā.

Sievietes noteikti nevēlējās, lai bērni paliktu ar vardarbīgo partneri. Gadījumos, kad sievietes tika nogādātas slimnīcā vai kad viņām bija jāierodas policijas iecirknī sniegt liecības par notikušo, sievietes bija lūgušas palīdzību radiem vai pat kaimiņiem, lai pieskatītu viņu bērnus.

PAR TIESU

Sievietēm jautāja par vairākiem aspektiem saistībā ar tiesu. Tika noskaidrots, vai viņas sniedza tiesā pieteikumu PAPV un vai viņas būtu gribējušas, ka PAPV pieteikumu viņu vietā iesniedz kāda cita kompetenta iestāde, uzzinot par pret sievieti vērsto vardarbību, t.i., piemēram, bāriņtiesa vai sociālais dienests, vai policija, uzzinot, ka partneris ir vardarbīgs, vai arī cietušajām bija svarīgi, ka pašas saņēmas un iesniedza PAPV pieteikumu.

Sievietes atzinīgi novērtējušas to, ka varmākam un cietušajai tiek nozīmēti atsevišķi tiesas sēžu laiki un ka nav bijusi saskarsme.

"Mums bija atsevišķas tiesas sēdes. Mums bija uzreiz nolikts... Viņam ir citā laikā, un man ir citā laikā."

Savukārt cietusī, kas atradās vienā tiesas zālē ar varmāku, atklāja, ka viņai šajā situācijā nebija iespējams saglabāt psiholoģisko līdzsvaru.

Sievietēm tika jautāts par to, kā raugās uz iespēju vardarbīgajam vīram/partnerim nodrošināt saskarsmi ar bērniem laikā, kamēr ir spēkā policijas lēmums par nošķiršanu vai tiesas lēmums par pagaidu aizsardzību pret vardarbību cietušajai. Tika noskaidrots kā savstarpējā komunikācija, lai sarunātu saskarsmes laikus apdraud cietušo, un kā vardarbīgais partneris šo komunikāciju izmanto, lai cietušo aizskartu, pazemotu, iebiedētu vai kā citādi ietekmētu.

Sievietes stāstīja, ka gadījumos, kad tiesa bija noteikusi aizsardzību sievietei, bērns ir ticis izmantots, lai ietekmētu sievieti un viņas uzvedību. Nereti bāriņtiesa cietušo sievieti arī atzinusi par emocionāli vardarbīgu pret bērnu. Bijuši gadījumi, kad tiesa vardarbīgajam

vīrietim noteikusi saskarsmes tiesības ar bērnu tikai cietušās sievietes klātbūtnē, ko varmāka izmantojis, lai pazemotu sievieti un kūdītu bērnu pret māti:

"Man diezgan līdzīga pieredze attiecībā arī uz protokolu par emocionālo vardarbību pret bērnu, bērna klātbūtnē, tad šeit ir...tā lieta tāda, ka nekādi pierādījumi praktiski nav pierādījumi, pat audioieraksts, kas bija manā gadījumā. Manā gadījumā – es nekādā veidā nebiju ieinteresēta un absolūti nekonfliktēju, es vienkārši sēdēju un klusēju uz dīvāna, jo man bija tiesas lēmums, kur saskarsme notiek tikai un vienīgi manā klātbūtnē ar bērnu, un tā notika manā dzīvesvietā, un viņš, jau ierodoties uz dzīvesvietu, nepārtraukti provocēja, nepārtraukti.. man ir audioieraksts, protams, es šo visu ierakstīju, jo es nevarēju to nekādi pierādīt, bet pat audioieraksts, kā izrādās, nav pierādījums, kur viņš saka bērna klātbūtnē – aizej, iesit mammai, neklausies mammau, nedod mammai roku, mammai ir problēmas ar galvu, viņa ir slima, neēd to, ko mamma tev pērk, pat aizej iesit mammai. Tas viss ir fiksēts audioierakstā. Un vienīgais, ko es no savas puses darīju, - es viņam vairākas reizes aizrādīju, ka tā runāt nedrīkst bērna klātbūtnē. Tad, kad es pirmo reizi tiešām policijā pasūdzējos par šo un uzrakstīju iesniegumu, tad policija gandrīz, jā, gandrīz sastādīja administratīvo protokolu arī man, bet beigās pēc vairāk, jā, pēc deviņiem mēnešiem – deviņi mēneši laikam ir tas maksimālais termiņš, ko var vilkt, lai protokols netiktu sastādīts, – pēc deviņiem mēnešiem tomēr knapi, knapi ar lielām grūtībām viņam tomēr protokols tika sastādīts un administratīvā komisija lietu izbeidza, pamatojoties uz to, ka neesot nekādu pierādījumu, ka es biju iesniegusi ne tikai šīs konkrētās tikšanās reizes, bet arī daudzu citu, kopā 11 audioierakstus, 11 tikšanās reizēm, kur ir dzirdams, kā bērns raud, kur ir dzirdams, kā mani pagrūž, kur ir dzirdams, kā bērnam uz... kā man uzmet bērna klātbūtnē virsū skrejriteni, kur ir dzirdams, kā viņš saka, - aizej iesit mammai. Un, jā, nekas no tā nav pierādījums, pamatojoties uz to, administratīvā komisija savā motīvu daļā raksta, ka viņi nevarot pārbaudīt, vai šie ieraksti nav montēti, manis pašas falsificēti."

POLICIJAS VAI TIESAS LĒMUMA NOTURĒŠANA

Sievietēm arī tika jautāts par to, vai viņas rīkojās, kad vardarbīgā puse pārkāpa nošķiršanas vai tiesas lēmumu par PAVP un par to, kā rīkojās policija.

Sievietes atzina, ka, varmākam pārkāpjot tiesas lēmumu par PAVP, viņas katru reizi zvanījušas policijai. Dažādu sieviešu pieredzētā policijas attieksme un rīcība bijusi atšķirīga. Ir bijuši gadījumi, kad policisti atrunājušies ar aizņemtību vai vienkārši nav cēlušī klausuli. Ir bijuši gadījumi, kad policija reaģējusi adekvāti un pat ierosinājusi kriminālprocesu pret vardarbīgo personu.

VARDARBĪBAS PĀRTRAUKŠANĀ PALĪDZĪBAI NOZĪME

Sievietes atzina, ka tieši ārējai palīdzībai un laikam, ko izdevies pavadīt bez varmākas, ir bijusi izšķiroša nozīme, lai rīkotos savas situācijas uzlabošanai.

"Jūs („Centrs MARTA”) esat tik uzstājīgi labā nozīmē - ja nebūtu jūsu, es gulētu ar savām lietām... Pateicoties psihologiem, MARTAI, Irinai es esmu ļoti pateicīga, tāpēc, ka viņa ļoti palīdzēja. Viņa saka – ejiet tur, dariet to, es Jums uzrakstīšu tādu dokumentu..."

'Un tas kurss, ko es izgāju par emocionālo vardarbību. Tiešām mani pacēla kājās, jā'

“...kad bija tiesa, tika parādīta fotogrāfija – fotogrāfija tāda, ka pat tiesa sakāra galvu. Man vispār nebija sejas, man bija matu ērkulis, es vispār, man nebija sejas.....pēc tam – es bez tevis nevaru dzīvot, es tevi lūdzu. Es vairs nesazinājos, tāpēc ka tas ir liels stress. Un, kad.. mēneša laikā viņš raksta – es domāju, atbrauc, un skumstu. Es biju šokā. Ziniet, es sēdēju mājās, man atkal sākās lēkme, tāpēc ka.. Ziniet, varu teikt godīgi, - esiet pateicīgas, ka ar jums tas notiek, piedot kaut ko tādu nedrīkst, tāpēc ka cilvēks nemainās. Ja nebūtu bijis tā tiesas procesa un ja es nebūtu redzējusi viņu sēžam tā, kā viņš skatās – es to nedarīju. Ziniet es sēžu un domāju – vai nu es esmu muļķe, vai.. Tas neesmu es! Es sapratu.. Paldies vēlreiz teikšu jūsu centram, man šeit tā „izskaloja smadzenes”! Cilvēks nemainās. Un paldies tam tiesas procesam, ka es no tā attālinājos, tāpēc ka, ticiet man, vēl cilvēkiem ir ieraksts, ja viņš būtu parādījies, es viņam būtu piedevusi, es atkal būtu ar viņu, es atkal būtu pakļāvusi vardarbībai savu bērnu un savu tālāko dzīvi.”

Daudzas sievietes atklāja, ka pašas rūpējušās par savu drošību - mainījušas dzīvesvietu, darbu, bērniem skolu vai bērnudārzu, lai varmāka viņas neatrastu.

Sievietēm tika jautāts, cik iestādēs viņām bija jāstāsta par savu vardarbības pieredzi, lai saņemtu atbalstu un kā viņas raudzītos uz to, ja gadījuma apraksts pēc vienotas formas tiktu nosūtīts iesaistītajām institūcijām, kas sadarbojas vardarbības gadījuma risināšanā.

Sievietes minēja, ka katrā institūcijā - policijā, sociālajā dienestā, bāriņtiesā - viņām nācies pārstāstīt savu stāstu. Tomēr viņas atzinīgi novērtēja Centra MARTA konsultantu darbu, kas gatavojuši tiesai pieteikumus, smalki aprakstot piedzīvoto vardarbību līdz pat desmit lappušu garumā. Līdz ar to, tiesai neesot bijuši jautājumi par emocionālo vardarbību.

"Nebija jāstāsta. Jo tiešām informācija, viss, kas rakstisks, tas ļoti palīdz. Un pēc iespējas sīkāk aprakstīt, pat to, ko negribas rakstīt, to arī jāraksta. Lai lasa, lai skatās."

NO VARDARBĪBAS CIETUŠO SIEVIEŠU PRIEKŠLIKUMI

- ✓ Sievietes atklāja, ka vēlētos, lai ierodas policisti, kuriem ir izpratne un cieņpilna attieksme pret upuri, kuri nevainotu viņas, nenosodītu, nesamierinātu, neapšaubītu, ko viņas saka.
- ✓ Viņas vēlējas, lai iztaujāšana notiktu atsevišķi no varmākas.
- ✓ Viņas atzina, ka ir gatavas stāstīt par notikušo, ja policija ir gatava uz klausīt.
- ✓ Bija sievietes, kas stāstīja, ka sievietes policistes bija līdzjūtīgākas, bet lielākā daļa apliecināja, ka policista dzimumam nav nozīmes, ka svarīga ir attieksme pret cietušo. Viņas pat izteicās, ka būtu jābūt speciāli apmācītiem policistiem vai nodaļai, kas izprastu vardarbības ģimenē fenomenu un zinātu, kā atbilstoši rīkoties.
- ✓ Svarīgi būtu, ka varmāku no cietušās nošķir nekavējoties un bez sievietes piekrišanas.
- ✓ Sievietes runāja arī par protokolu sagatavošanu. Nereti policisti protokolos esot saīsinājuši stāstīto, izlaiduši būtiskas nianses. Bija sievietes, kas ierosināja

veikt pierakstu datorrakstā, jo nereti paši policisti savu rakstīto nevarēja salasīt. Svarīgi arī vienu eksemplāru atstāt cietušajai, kas palīdzētu tiesā ar pierādījumiem.

- ✓ **Cietušās būtu priecīgas, ja policija, nošķirot varmāku, novirzītu arī viņu palīdzības saņemšanai. Viņas atzina, ka ir varējušas griezties „Centrā MARTA” vai, atsevišķos gadījumos, Rīgā bijis atbalstošs sociālais dienests, bet varmākām arī būtu vajadzīgs, ka viņi tiek novirzīti palīdzības saņemšanai.**
- ✓ **Sievietes atzina, ka būtu nepieciešams nozīmēt atsevišķi tiesas sēžu laikus varmākam un cietušajai.**
- ✓ **Sievietes norādīja, ka bāriņtiesai, tiesai jāiesaista trešās puses jautājumos, kas saistīti ar kopīgo saimniecību un bērna saskarsmes tiesībām ar vecākiem, kā arī noteikt pagaidu aizsardzību cietušajam vecākam un bērniem.**